Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14 058

www.leeuwarden.nl
E-mail gemeente@leeuwarden.nl

KVK-nummer 59734817
BTW-nummer NL 0019.03.664.B01

Gemeente Leeuwarden

Signed By: Buma, Sybrand <sybrand.buma@leeuwarden.nl>
22/11/2023 10:04:58 CET
ID: 10af99fb-bb25-4b65-bd7c-12f9f225bfc5
Auth: Scribble

Signed By: de Jong de, Eelke <eelke.dejong@leeuwarden.nl>
22/11/2023 10:04:58 CET
ID: 10af99fb-bb25-4b65-bd7c-12f9f225bfc5
Auth: Scribble

Aan de gemeenteraad

Onderwerp	Gemeentelijke reactie op TNO-rapport Vernieuwingsopgave infrastructuur
Uw kenmerk	
Ons kenmerk	2023-241400
Dienst	Fysiek Domein
Sector	Inrichting en Beheer Buitenruimte
Contact	14 058, Gerda van Veen - van Vleeren
Bijlagen	TNO rapport en Antea rapport
Datum	14 november 2023

Geachte leden van de gemeenteraad,

Inleiding
Op 14 november 2023 heeft TNO het rapport Vernieuwing Infrastructuur gepubliceerd. Het rapport is een (terugkerend) landelijk prognoserapport met daarin de vernieuwingsopgave op het gebied van infrastructuur. De gemeente Leeuwarden heeft actief bijgedragen aan dit landelijke rapport en ook zelf de meerjarige vervangingsopgave voor civiele kunstwerken in beeld gebracht. Bijgevoegd zijn het TNO rapport en het gemeentelijke rapport.

In deze brief willen wij u informeren over de aanbevelingen van TNO en welk handelingsperspectief er door ons wordt gekoppeld aan deze inzichten.

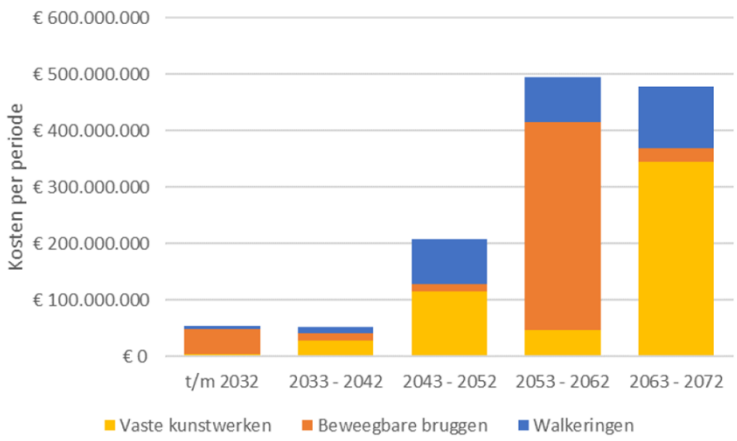
Bevindingen van TNO
TNO constateert dat Nederland niet klaar is voor de noodzakelijke vernieuwing van alleen al de bestaande civiele infrastructuur. Veel wegen, bruggen, viaducten, sluizen, stuwen, kades en riolering verouderen en naderen einde levensduur. Het gebruik daarvan is intensief en veelal zwaarder dan destijds bij de bouw voorzien. Zonder nog rekening te houden met prijsstijgingen lopen de minimale kosten landelijk op van 2,4 miljard per jaar in de periode 2021 – 2030 naar circa 3,7 miljard per jaar tot aan het einde van deze eeuw. Deze inzichten blijken uit het tweede landelijke prognoserapport, waarin gebruik is gemaakt van 20 prognoses, waaronder die van RWS en ProRail, 4 provincies, 12 gemeenten (waaronder gemeente Leeuwarden), het Rijksvastgoedbedrijf en RIONED.

Beheerders krijgen volgens deze prognose te maken met een sterke toename van werkzaamheden en stijgende kosten voor vernieuwing. Naast de kosten zijn er ook structureel tekorten op gebied van personeel en materieel. Met alleen meer budget zal deze enorme opgave niet gerealiseerd worden, vooral gemeenten (met grote onderlinge verschillen) zullen hiervoor aan de lat staan.

Als we als beheerders geen invulling geven aan de aanbevelingen, dan acht TNO de kans groot dat niet alle vervangingen worden gerealiseerd en de bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid in Nederland onder druk komen te staan.

De vervangingsopgave in de gemeente Leeuwarden toegelicht

- Het TNO rapport richt zich op alle infrastructuur, waaronder ook wegen en riolering. De vervangingsopgave voor deze beide kapitaalgoederen was voor de gemeente Leeuwarden reeds in beeld. Daarom hebben wij ons gemeentelijke rapport gericht op de civiele kunstwerken. Onder civiele kunstwerken worden verstaan beweegbare bruggen, vaste kunstwerken (overige bruggen, steigers, tunnels etc.) en walkeringen.
- De totale vervangingswaarde van de kunstwerken en walkeringen in de gemeente Leeuwarden bedraagt bijna € 640 miljoen (als we alle objecten 1 op 1 zouden vervangen). De vervangingswaarde neemt nog steeds toe, omdat het totaal areaal door gebiedsontwikkelingen nog substantieel toeneemt.
- In het komende decennium (2023-2032) zal de vervangingsopgave gemiddeld 5,5 miljoen euro per jaar zijn. De vervanging van beweegbare bruggen is goed voor 85% van deze kosten.
- In de periode 2033-2042 hebben de vervangingen gemiddeld een jaarlijks volume van 5 miljoen euro. In die periode verschuift het accent naar de vaste kunstwerken. Denk daarbij aan viaducten, betonnen bruggen en tunnels.
- In de periode 2043-2052 stijgt de vervangingsopgave fors, namelijk naar gemiddeld 20 miljoen euro per jaar. Daarbij neemt het aandeel walkeringen (met name kademuren) flink toe.
- Voor de decennia na 2053 is een enorme sprong te zien in de vervangingsopgave bij meerdere objectsoorten.
- Onderstaande figuur vat de resultaten geclusterd per decennium samen:

Welke handelingsperspectief koppelen we aan deze inzichten?

Bij de behandeling van de kadernota beheer & onderhoud kapitaalgoederen (raadsbesluit 30 november 2022) hebben wij reeds geconstateerd dat bij de civiele kunstwerken er op de middellange termijn een forse financiële opgave te

verwachten is. De omvang hiervan, zeker na 2050, is vanuit de huidige praktijk moeilijk voor te stellen, zowel financieel (dekking) als in operationele zin (uitvoerbaarheid). Hierop wordt geanticipeerd door het jaar 2024 te benutten om strategieën te bepalen voor de financiering en operationele planning van de lange termijn vervangingen. Wij denken daarbij in elk geval aan de volgende acties als antwoord op de samenvattende aanbevelingen van TNO:

1. *Verhoog de urgentie bij beheerders om de vernieuwingsopgave beter inzichtelijk te maken, financieel voor te bereiden en de opgave daadwerkelijk uit te voeren (vooral bij gemeenten).*

Wij menen als gemeente Leeuwarden met onze huidige inzichten een goed beeld te hebben van de omvang en daaraan gekoppelde urgentie. Dit hadden we al in beeld voor onze verhardingen en riolering en ons meest recente rapport over de meerjarige vervangingsopgave voor de civiele kunstwerken maakt het beeld compleet. En zoals al aangegeven gaan we met het ontwikkelen van de financiële strategieën aan de slag.

2. *Verbeter het inzicht in de aard en omvang van de vernieuwingsopgave door een eigen lange termijnprognose op te stellen, prognosemethodes te herzien en richtlijnen voor het opstellen van prognoses te ontwikkelen.*

Wij onderschrijven deze aanbeveling van harte. We blijven als gemeente actief betrokken te blijven bij het opstellen van het volgende periodieke prognoserapport en de ontwikkeling van gestandaardiseerde richtlijnen. Dit zodat we als gemeente Leeuwarden uitgaan van dezelfde methodieken en daarmee de gegevens kunnen vergelijken bij bijvoorbeeld benchmarks. Bovendien kunnen we dan als gemeente Leeuwarden een goede positie kiezen in het samenspel met andere beheerders.
We gaan als gemeente onze vervangingsopgave periodiek herijken en actualiseren. Daarbij gaan wij door met de verdere professionalisering en bredere uitrol van het assetmanagement binnen de gemeentelijke organisatie. Vooralsnog sluiten we aan bij het tweejaarlijks ritme van de landelijke prognose.

3. *Stimuleer samenwerking tussen de verschillende bestuursniveaus en creëer een integrale aanpak vanuit ministeries om effectieve regie te bevorderen.*

Als gemeente Leeuwarden willen we ambtelijk en bestuurlijk bij de VNG-commissie Ruimte, Wonen en Mobiliteit en VNG-commissie Financiën op aandringen om het onderwerp ‘vernieuwing infrastructuur’ blijvend op de agenda te zetten en acties hierop te ondernemen. Waar nodig of mogelijk pakken wij lobby-activiteiten op die hieraan ondersteunend zijn. Denk daarbij aan slimme constructies rondom de financiering zoals geformuleerd onder aanbeveling 5.

Bovendien zetten we als gemeente in op de volgende acties:
- De kennis bundelen met andere beheerders. Dit zijn uiteraard de provincie en andere gemeenten, maar ook Wetterskip Fryslân en Rijkswaterstaat.
- Als gemeente Leeuwarden nemen we het initiatief om rondom assetmanagement met de andere Friese gemeenten de krachten te bundelen.
- Tussen de provincie en de gemeente Leeuwarden wordt kennis uitgewisseld. Dat doen we nu al op projectniveau op bijvoorbeeld de voorbereiding van

vervangingen van complexe bruggen en/of aanleg van aquaducten. Wij intensiveren deze samenwerking. Onder andere constructies als de Fryske flexpool kunnen hierbij dienstbaar zijn om de juiste expertise in te zetten op de projecten die daarom vragen.
- In Noord-Nederland werken we in ZALEG verband samen, namelijk Zwolle, Assen, Leeuwarden, Emmen en Groningen. Dit overleg is met name bedoeld om kennis en kunde rondom civiele techniek uit te wisselen en kan worden benut om ook de ontwikkelingen rondom assetmanagement te bespreken.

4. *Maak een koppeling tussen lange termijn prognoses en de nota infrastructurele kapitaalgoederen voor een mogelijk effectieve aanpak van de vernieuwingsopgave.*

Als gemeente interpreteren we dit vooral als een oproep om ons instrumentarium te benutten om meerjarige investeringen een plek te geven in (financiële) besluiten. De provincie houdt toezicht op de gemeentelijke begroting. In dat kader is de uitleg van de BBV door provincie en gemeente relevant. Wij gaan in overleg hoe de BBV instrumenteel kan zijn met het oog op de langjarige opgave.

5. *Overweeg de oprichting van een vernieuwingsfonds voor de civiele infrastructuur (vergelijkbaar met het Hoogwaterbeschermingsprogramma) om financiële middelen te verschaffen voor de vernieuwingsopgave en de bevordering van productiviteitsverhogende maatregelen.*

Als gemeente denken we graag mee met andere gemeenten en beheerders over een landelijke aanpak. Een vernieuwingsfonds is mogelijk een passende oplossing, maar graag zouden wij hier een bredere verkenning naar (laten) doen. Bovendien willen we met het oog op de eigen gemeentelijke opgave nagaan welke financiële strategie passend is.

6. *Biedt handelingsperspectief voor de vernieuwingsopgave door in te zetten op innovatieve werkwijzen.*

Door middel van innovatie verbeteren we ons inzicht in de daadwerkelijke restlevensduur van civiele kunstwerken. We doen dit bij meerdere civiele kunstwerken zodat we de vervanging gecontroleerd uit kunnen stellen/ beheersen. Een goed voorbeeld hiervan is het Stephensonviaduct. Via het project "Smart Bridge" ontwikkelen we samen met Antea Group b.v. een eigen beheermethodiek. Zie ook:
https://anteagroup.nl/nieuws-media/video-s/stephenson-smart-bridge
https://www.youtube.com/watch?v=Ez5371vSRFU

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd over de huidige stand van zaken en de vervolgstappen. Wij zullen u op de hoogte houden van de ontwikkelingen op dit dossier.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester.

secretaris.

**Dit document is rechtsgeldig digitaal ondertekend.*